

Gilaburu (Gelebor = Geleboru = Girabolu)

- * Kırmızı meyveleri olan ve geleneksel olarak tüketilen üzüksü bir meyve türüdür.
- * Özellikle orta Anadolu'da özellikle Kayseri ve civarında yaygın olarak yetiştirilir.
- * Ancak kültüre alınmamıştır. Bölgede doğal olarak bulunan yabani bir türdür.
- * Meyveleri taze, turşu, reçel veya marmelat olarak tüketilebilirse de esas olarak belli bir süre su içinde salamura yapıldıktan sonra sıkılan meyvelerin suyu tüketilir.
- * Bilinen en önemli özelliği böbrek taşlarını düşürücü etkisidir
- * Ayrıca antidiyabetik ve antioksidant özelliklere sahiptir
- * Koyu renkli meyveleri ve güzel çiçekleri nedeniyle Avrupa'da süs bitkisi olarak da yetiştirilmektedir

Sistematik

Takım: Dipsacales
Familya: Caprifoliaceae
Cins: *Viburnum*
Tür: *Viburnum* cinsi içinde 150 kadar tür bulunmaktadır

Ülkemizde şu türler bulunmaktadır;

- *Viburnum opulus* L.
- *Viburnum orientale* Pallas
- *Viburnum lantana* L.
- *Viburnum tinus* L. (Chamberlain 1972; Davis et al. 1988)

European Cranberrybush olarak bilinmektedir. Dünya üzerinde doğal yayılma alanları;

Kuzey Asya (Türkistan, batı Rusya'nın orta kesimleri)
Avrupa ve Anadolu
Kuzey Afrika
Kuzey Amerika

Türkiye'deki yayılma alanları:

Trabzon, Samsun, Çoruh, Erzurum, İstanbul, İzmit, Mersin, Bursa
Sakarya, Kahramanmaraş, Kırşehir, Kayseri, Ankara, Sivas, Tokat
Konya ve Karadeniz yaylaları

Bitkisel özellikler

Genellikle çalı formundadır. Bitkileri 2-4m boylanır. Toprak seviyesindeki adventif tomurcuklardan dip sürgünleri çıkar ve bunlar köklenir. Hızlı büyür. Nemli ve iyi drene olan toprakları sevdiğinden özellikle dere kenarlarında yetişir. Hafif gölgeli-güneşli alanları sever. Yaklaşık 3. yaşından itibaren meyve vermeye başlar. Bitkiler uzun ömürlüdür.

Yapraklar: 5-10cm büyüklüğünde, 3 loblu, karşılıklı çıkar. Yaprığın dip kısmı yuvarlak, uç kısımları dişli, yaprak yüzeyi buruşuktur. Koyu yeşil renklidir. Sonbaharda kırmızıya döner. Kışın yaprağını döker.

Çiçekler: İlkbahar sonu-yaz başında açar. Şemsiye şeklinde bileşik salkım halinde oluşur. Çiçekler sürgünün ucunda olduğundan tacın yüzeyi adeta beyaz bir örtü ile kaplanır. Beyaz renkli, kokulu ve erselik yapıdadır. Salkımların en dış halkalarındaki çiçekler sterilidir.

Meyveler: 7-10mm iriliğinde, şeffaf, koyu kırmızı renkli, yuvarlak-oval şekillidir. Meyvede disk şeklinde tek çekirdek bulunur. Meyvelerin 30-40 tanesi bir salkımda bulunur. Meyveler özellikle potasyum ve sodyumca zengindir. Polifenolik bileşikler (özellikle klorojenik asit) ve organik asitler nedeniyle acıdır ve asidik karakterlidir. Bu nedenle nadiren direkt olarak tüketilir. Olgunlaşma Ağustos-Eylül aylarında gerçekleşir. Kış boyunca bitki üzerinde kalabilir ancak su kaybı nedeniyle buruşur. Hasat edilen meyveler su içinde muhafaza edilir. Su zaman zaman değiştirilir. Acılık maddeleri suya geçer ve uzaklaşır. Meyveler sıkılarak suyu çıkarılır, yaklaşık ¼ oranında sulandırılır, direkt olarak veya şeker/bal ile karıştırılarak içilir.

Çoğaltma

Haziran-Temmuz ayı içinde alınan yeşil uç çelikler köklenmektedir. IBA'nın 1.500-2.000ppm dozu köklenmeyi teşvik etmektedir. Köklenme ortamı iri tarımsal perlit'dir. Yüksek nispi nem koşullarında köklendirilmelidir.